

III. FEJEZET.

A MUNKA TÖRVÉNYE.

1. A munka szükséges volta. — 2. A munka határa. A pihenés.

A munka szükséges volta.

668. Természeti törvény-e az, hogy a munka szükséges?

„A munka épen azért a természet törvénye, mert szükség van rá. A művelődés pedig azért kényszeríti több munkára az embert, mivel általa szükségletei és élvezetei gyarapszanak.“

669. Csak anyagi foglalkozást kell-e munka alatt értenünk?

„Nem. A szellem épen úgy dolgozik, mint a test és minden hasznos foglalkozás munka.“

670. Miért kell az embernek dolgoznia?

„Testi természetéből kifolyólag kell munkálkodnia. Számára a munka vezeklés és egyuttal értelmelme fejlesztésére szolgáló eszköz is. Munka nélkül az ember értelmelme gyermekkorában maradna. Innen van az, hogy táplálékát, biztonságát és jólétét munkájának és tevékenységének köszönheti. Aki gyenge testü, annak Isten ehelyett értelmelmet adott, de az értelmelmi munka is csak munka azért.“

671. Miért gondoskodik a természet az állatok minden szükségletéről?

„A természetben minden dolgozik. Az állatok is épen úgy dolgoznak, mint ti magatok, csak hogy munkájuk csupán az önfenntartás gondjaira szorítkozik. Azért nem jár az ő munkájuk haladással, holott az ember két célból dolgozik. Egyik célja testének a fenn-

tartása, a másik gondolkozásának a fejlesztése, mert ez utóbbi szintén szükséges és általa az ember önmaga fölé emelkedik. Amikor ezt mondom, hogy az állatok munkája önfentartási gondokra szorítkozik, azalatt azt a célt értem, melynek eléréseért az állatok dolgoznak. Anyagi szükségleteikről gondoskodván, egyuttal a Teremtő szándékainak megvalósításában segítőknek, anélkül, hogy erről tudomásuk volna. Munkájuk szintén hozzájárul a természet végcéljához, noha gyakran nem is fedezitek fel a közvetlen eredményt.“

672. Az embernek a tökéletesebb világokon is úgy kell dolgoznia, mint itt?

„Az ember munkája természetével van arányban. Minél kevésbé anyagiasak a szükségletei, annál kevésbé anyagi a munka is, amit végeznie kell. Ne gondold azonban, hogy azért az ember tétlenné és haszontalanná válik. A tétlenség csak gyötrelmre volna neki, nem jótétemény.“

673. Felszabadul-e a munka törvénye alól az ember, ha földi javai biztosítják a megélhetését?

„Az anyagi munka alól talán felszabadul, de az alól nem, hogy tehetségéhez képest hasznossá váljék. Az is munka, ha értelmét vagy másokét tökélesíti. Akit földi javakkal áldott meg Isten úgy, hogy nem kénytelen verejtekével szereznie meg mindazt, ami élete fenntartásához szükséges: annak annál inkább kötelessége, hogy segítsen felebarátain, mivel eléggé ráér jó cselekedni.“

674. Akadnak-e az emberek között olyanok is, akik semmiféle munkára sem képesek és akik semmi hasznot sem hajtanak életükkel?

„Isten igazságos és csupán azokat kárhóztatja, akik szándékosan nem hajtanak hasznot; mert azok mások munkájának rovására élnek. Isten azt akarja, hogy mindenki képességei szerint tegye magát hasznossá.“ (643.)

675. Kötelezi-e a gyermekeket a természet törvénye arra, hogy szőlőikért dolgozzanak?

„Természetesen. A gyermek ép úgy tartozik szülőiért dolgozni, mint a szülő a gyermekért. Azért tette

Isten a gyermeki és a szülői szeretetet természeti törvénnyé, hogy a család tagjai ebből a kölcsönös vonzalomból kifolyólag segítsék egymást. Épen ez az, amit most a társadalom olyan gyakran félreismer.“ (205.)

A munka határa. A pihenés.

676. Nem természeti törvény-e a pihenés is, amelyre szükségünk van a munka után?

„Mindenesetre. A pihenés nem csupán arra való, hogy a test erőt pótolja, hanem arra is szükséges, hogy az értelmet kissé szabadabbá tegye, hogy az az anyag fölé emelkedhessék.“

677. Hol van a munkának a határa?

„Az erők határában. Különben Isten szabadságot adott az embernek ebben is.“

678. Mit gondoljunk azokról, akik visszaélnek hatalmukkal és alattvalóiktól tulsok munkát kívánnak?

„Ez a legrosszabb cselekedetek egyike. Minden parancsolási joggal bíró ember felelős azért, ha tulerőteti a munkával alattvaló felebarátait, mert Isten törvényét hájja át.“ (273.)

679. Van-e joga az embernek pihenni öreg korában?

„Van. Csupán erejéhez mért munkát kell végeznie.“

Honnan vegye a munkára nem képes agg azt, amiből élnie kell, ha nincs meg neki?

„Az erősnek kell a gyenge helyett is dolgoznia. Ha családja nincs a gyengének, a társadalom köteles gondoskodni róla. Ez a könyörületesség törvénye.“

Nem elég azt mondani az embernek, hogy dolgozzék, hogy fenntarthassa magát, hanem alkalomra is van szüksége annak, aki dolgozni akar. Az pedig gyakran megtörténik, hogy nem akad munkája a dolgozni akarónak. Az általánosuló munkaszünet drágaságot idéz elő és csapássá válik, akár csak a pestis. A közgazdaság úgy igyekszik segíteni a bajon, hogy egyensúlyt törekszik létrehozni a termelés és a fogyasztás között. Tegyük fel, hogy lehetséges volna egyensúlyt

létrehozni, akkor is lennének időnként szünetek; a munkásnak pedig az ilyen időközökben is kell élnie. Van valami, amit az emberek nem vettek eléggé fontolóra és ami nélkül a közgazdaság tudománya csupán elmélet marad. Ez az oktatás, de nem az értelmi, hanem az erkölcsi oktatás. Ez alatt sem a könyvek útján való oktatást értem, hanem azt, mely a jellemek alkotására képes, ami szokásokat teremt. Ez a tanítás (mint eredmény) a már megszerzett szokások összessége. Ha elgondoljuk, hogy naponként mekkora tömege az elv nélkül való és féktelen egyéneknek keveredik az emberiség áradatába, amely egyének teljesen ösztöneik rabjai: csodálkozhatunk-e ennek a szomorú következményein? Majd ha általánosan ismeretes lesz a jellemalkotás művészete, akkor jobb szokásokkal lép az ember a világba. Akkor szokásos lesz a rend, a maga és az övéi érdekében való körültekintés és a tisztelet minden iránt, ami tiszteletre méltó. Ilyen szokásokkal sokkal könnyebben fogja elkerülhetlen nehéz napjait átélni. A rend és az előrelátás hiánya két olyan seb, amelyet esakis jól megértett oktatás gyógyíthat be. Ez a kiinduló pontja és a valódi életető eleme a jólétnek. Ez nyújt mindenkinek biztonságot.